סביב שמנה עשר אלף. והאי קרא כתיב נסוף יחזקאל (מח) גבי מדתה של ירושלים לעתיד לבא היקיפה שמנה עשר אלף קנים דנמלאת מדת ריבועה (עב) ברבעת אלפים וחמש מאות קנים חוץ על ברבעת אלפים וחמש מאות קנים רוחב ומדת הקנה שש אמות ומה שכתוב נספרים מתניסר אלפים פרסי לא גרס פרסי דאמטו פרסי מי כתיב נקרא אלא גרסינן מתניסר אלפי (ג) דלא קמי הקב"ה והוה היקף הקנה דנמלאת ריבוע ד' אלפים וחמש מאות קנים חוץ על ד' אלפים וחמש מאות קנים רוחב דהכי כתיב קרא (יחזקאל מח) והלה תולות העיר מפאת נפון חמש מאות ורחבת אלפים מדה וכתיב (שם) ופאת נגבה חמש מאות ורחבת אלפים מדה וכתיב (שם) ופאת קדמה חמש מאות וד' אלפים מדה והדר כתיב סביב שמנה עשר אלף והע"ג דקרא גבי ירושלים כתיב דרסינן מינה דדלמא דקמיה קודשא בריך (ד) הוא דכתיב נספיסים דקרא ושם העיר מיום ה' שמה: **אחת לשלשים ואחת למיבה.** לא יתכן כלל לפרש דרבי יוחנן בן ברוקה לא פליג אלא בשביעי אלולו נמי פליג דסבר מריות של דקל היו מביאין כל שבעה ולא ערבה כי היכי דלמצה שתול דדרים (ה) ערבי אחד למקדש דהיינו כל ז' וכן רבנן דנפקא להו מהלכה דהיינו כל ז' ור' יוחנן בן ברוקה דריש להו ערבי כשאר מצוות דלולב הגזול והלכה ליה ליה והא דקתני מצותה ואותו היום לאו דוקא יום אחד ומיהו לר' לוי דמפרש טעמא דר' יוחנן בן ברוקה כתמר ולא מקרא דריש אלא סברת שהות סימן יפה לקילוסן של ישראל אין להם אלא לב אחד לשמים שנאמר (תהלים ה) תפסמים לבב אחד בין יהיה יום אחד בין יהיה כל שבעה לא היתה ערבה נטלה ותרוייהו היו מרציות של ערבה ומריות של דקל:

אחד זה ואחד זה שבעה. אין סוכה ולולב שוין לברכה דלולב אין מברך אלא פעם אחת ביום אבל סוכה כל שימת דיכנס לה כדי שיאכל וישתה וישן ואפילו עשר פעמים ביום מברך אכל אחת ואחת מידי דהוה אתפילין כל זמן שמניחן והיינו טעמא דסוכה לאי מתרמי ליה סעודתא לא אפשר למיכל חוץ לסוכה מע"פ שכאן אכל בו ביום סוכה וכן תפילין כל היום מלומן שיהו מונחין בראשו ובזרועו אבל לולב אין עיקר מצותו אלא פ"ק ביום כדאמר (לעיל ד' מב:) מלמגנדיה נפיק ביה העושה מפסקי לילות מימים כולהו שבעה כחד יומא אריכא דמו ורבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן סוכה שבעה ולולב יום אחד מאי טעמא סוכה דאורייתא שבעה לולב דרבנן סגי ליה בחד יומא כי אתא רבין אמר רבי יוחנן (ו)אחד זה ואחד זה שבעה אמר רב יוסף נקוט דרבה בר בר חנה בידך דכולהו אמוראי קיימי כוותיה בסוכה מיתיבי אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח א"ר ירמיה משום ר"ש בן יוחי ור' יוחנן משום ר"ש המחוזי משום ר' יוחנן המכותי כל העושה (ז)איסור לחג באכילה ושתיה מעלה עליו הכתוב כאילו בנה מזבח והקריב עליו קרבן שנא' אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח אמר חזקיה א"ר ירמיה משום רשב"י (ב)כל המצות כולן אין אדם יוצא בהן אלא דרך גדילתן שנאמר (ג)עצי שטים עומדים תנ"ה עצי שטים עומדים שעומדים דרך גדילתן דבר אחר עומדים שמעמידין את ציפוין דבר אחר עומדים (ד)שמא תאמר אבד סיברם ובטל סיכויין ת"ל עצי שטים עומדים שעומדים לעולם ולעולמי עולמים ואמר חזקיה א"ר ירמיה משום רשב"י (ה)יכול אני לפסוק את כל העולם כולו מן הדין מיום שנבראתי עד עתה ואילמלי אליעזר בני עמי מיום שנברא העולם ועד עכשיו ואילמלי יותם בן עוזיהו עמנו מיום שנברא העולם עד סופו (ו)ואמר חזקיה א"ר ירמיה משום רשב"י ראיתי בני עלייה וזן מועטין אם אלף הן אני ובני ובני בני מהן אם מאה הם אני ובני מהן אם שנים הן אני ובני הן ומי זוטרי כולי האי והא (ז)אמר רבא (ח)תמני סרי אלפי (ט)דרא הוה דקמיה קודשא בריך הוא שנאמר (י)סביב שמנה עשר אלף ל"ק הא דמסתכלי באספקלריא המאירה הא דלא מסתכלי באספקלריא המאירה ודמסתכלי באספקלריא המאירה מי(כ)זוטרי כולי האי והא (ל)אמר אביי לא פחות עלמא מתלתין ושיתא צדיקי דמקבלי אפי שכינה בכל יום שנאמר (מ)אשרי כל חוכי לו ל"ו בגימטריא ושיתא (נ)הוא דעיילי בבר הא דעיילי בלא בר: בשעת פטירתן מה הן אומרים וכו': והא קא משתתף שם שמים ודבר אחר ותניא (ס)כל המשתתף שם שמים ודבר אחר נעקר מן העולם שנאמר (ע)בלתי לה' לבדו הכי קאמר ליה אנחנו מודים ולך אנו משבחין ליה אנחנו (א) מודים ולך אנו מקלסין: במעשהו בחול: אמר רב הונא מ"ט דר' יוחנן בן ברוקה דכתיב (פ)כפות שנים אחת ללולב ואחת למזבח ורבנן אמרי כפת כתיב ר' לוי אומר כתמר (צ)מה תמר זה אין לו אלא לב אחד אף ישראל אין להם אלא לב אחד לאביהם שבשמים אמר רב יהודה אמר שמואל לולב שבעה וסוכה יום אחד מ"ט לולב דמפסקי (ק)לילות מימים כל יומא מצוה באפיה נפשיה הוא סוכה דלא מבטלי ליליא מיומא ולולב דלא מבטלי ליליא מיומא מכדי יום ולילה כתיב מכלל דיום לילה מקרי ת"ש (ר)ויהי ערב ויהי בקר יום אחד ולא יום ראשון ולא יום שני אלא יום אחד מכלל דיום לילה מקרי תיובתא דרב יוסף תיובתא: **נקוט דרבה בר בר חנה בידך.** דאמר סוכה שבעה ולא דרב יהודה אמר שמואל דאמר סוכה יום אחד: **דכולהו אמוראי.** מדשמיע דר' יוחנן קיימי כוותיה בסוכה ושמואל ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן (ש) כן מלתי דיסודו של רבינו יעקב:

העושה

כו א ע"א מ"ח סי' תכט סעיף ג טבע"ס:
כז ב מיי' פ"ו מהל' לולב (הלכה ה) והלכה ט סמג עשין מד טוש"ע מ"ח סי' תרנא סעיף ג ועיף ט וכ"כ הלפם לעיל פ"ג דף נינ):
כח ג מיי' פי"ל מהל' סוכה ולולב הלכה ג סמג עשין קכג:
כט ד מיי' פ"ו מהל' סוכה ולולב הלכה ו ופ"ז הלכה טו סמג עשין מג מד טוש"ע מ"ח סי' תלט סעיף ג ופי' תרנא סעיף ג:

רבינו חננאל

כל המצות אין יוצא בהן אלא דרך גדילתן, העיקר למטה והצמח למעלה. שני עצי שיטים עומדים, כלומר, כמו שעומדין בגדילתן. ר' שמעון בן יוחי היה במערה י"ג שנה, ונראה לו בדרך מראות אלהים גודל כבודו. והיה יודע בעצמו שהוא חסיד גדול, והיה אומר יכול אני לפטור [את] העולם, כגון זה האמור בסדום אם אמצא שם כך וכך צדיקים ונשאתי לכל המקום בעבורם, מיום שנבראתי עד עכשיו, כלומר בזכותי יתקיים העולם ולא יחרב, ולא ישחית אלהינו העולם בעבורי, ואפי' אם אין שם צדיק [אחד]. ואם דיה אליעזר בני עמי משנברא העולם ועד עכשיו, כלומר שלא תהא כליה כגון המבול שהיה בכל העולם, כענין שפירשנו למעלה. ואילמלי יותם כו'. ולמה יותם לפי שנתברר לו כי לא קבל מזכיותיו בעולם הזה כלום, שכל צדיקים קבלו בעולם הזה מעין השמור להן לעולם הבא, ור' שמעון רבנו ויותם לא קבלו בעולם הזה, לפיכך היתה להם זכות גדולה משאר הצדיקים. ואמר זה ר' שמעון ראיתי בני עלייה, פי' ראיתי ברוח הקודש כגון ראיית חלום, כי הצדיקים שבדור הזה הראויין לעלות לגן עדן מועטין הן, שהמקום המוכן להם מגיד זה. ואמר אם אלף הן מובטח אני שאני ואלעזר בני מהן, ואם שנים הן אני ובני הן, ואקשינן איני שהצדיקים שבכל דור מופרדין [הן] בפני עצמן, והאמר רבא דרא קמא, פי' שורה של צדיקים הראשונה, דמקמי קב"ה י"ח אלפי פרסי שמונה עשר אלף. ופרקינן הללו כולן צדיקים הן, אבל מהן מסתכלין באיספקלריא שאינה מאירה, ומהן מסתכלין באיספקלריא הנדולה המאירה, ואני לא אמרתי מועטין הן אלא [מן] המסתכלין באיספקלריא המאירה, בהן אמרתי. ומקשינן ומי זוטרי כולי האי להיותם שנים, והאמר אביי לא פחות עלמא מל"ו צדיקי בכל דור דמקבלי פני שכינה בכל יום, שנאמר אשרי כל חוכי לו, לו בגימטריא שיתא ותלתין, ופרקינן לא קשיא הא דעיילי בבר הא דלא עיילי בבר. פי' יש מי שאומר עיילי בבר הצדיקים העולין בגן עדן בבניהן, [כלומר] שיהיה הוא צדיק וכנו צדיק כמותו, כגון ר' שמעון ובנו ר' אלעזר והו שאמ' מועטין הן בדור זה. ויש מי שאומר הצדיקים הנכנסים בישיבה של מעלה בלא בר, כלומר אינן מתעכבין בחוץ עד שימליכו בשכינה, המלאכים הממונים, ותינתן להן רשות ליכנס, לפי שהן מעלה והצמח למעלה. שני עצי שיטים עומדים, כלומר, כמו שעומדין בגדילתן. ר' שמעון בן יוחי היה במערה י"ג שנה, ונראה לו בדרך מראות אלהים גודל כבודו. והיה יודע בעצמו שהוא חסיד גדול, והיה אומר יכול אני לפטור [את] העולם, כגון זה האמור בסדום אם אמצא שם כך וכך צדיקים ונשאתי לכל המקום בעבורם, מיום שנבראתי עד עכשיו, כלומר בזכותי יתקיים העולם ולא יחרב, ולא ישחית אלהינו העולם בעבורי, ואפי' אם אין שם צדיק [אחד]. ואם דיה אליעזר בני עמי משנברא העולם ועד עכשיו, כלומר שלא תהא כליה כגון המבול שהיה בכל העולם, כענין שפירשנו למעלה. ואילמלי יותם כו'. ולמה יותם לפי שנתברר לו כי לא קבל מזכיותיו בעולם הזה כלום, שכל צדיקים קבלו בעולם הזה מעין השמור להן לעולם הבא, ור' שמעון רבנו ויותם לא קבלו בעולם הזה, לפיכך היתה להם זכות גדולה משאר הצדיקים. ואמר זה ר' שמעון ראיתי בני עלייה, פי' ראיתי ברוח הקודש כגון ראיית חלום, כי הצדיקים שבדור הזה הראויין לעלות לגן עדן מועטין הן, שהמקום המוכן להם מגיד זה. ואמר אם אלף הן מובטח אני שאני ואלעזר בני מהן, ואם שנים הן אני ובני הן, ואקשינן איני שהצדיקים שבכל דור מופרדין [הן] בפני עצמן, והאמר רבא דרא קמא, פי' שורה של צדיקים הראשונה, דמקמי קב"ה י"ח אלפי פרסי היא, שנאמר סביב שמונה עשר אלף. ופרקינן הללו כולן צדיקים הן, אבל מהן מסתכלין באיספקלריא שאינה מאירה, ומהן מסתכלין באיספקלריא הג